

CAPITOLUL 1

*De la fiecare după nevoi, fiecăruia după
posibilități. (Parafrază mărunță a unei majore
doctrine comuniste)*

În secret, madam Vasilescu îi spusese odată Irinei să se roage lui Dumnezeu în fiecare seară. Dacă Irina s-ar fi rugat, ar fi îngenunchiat lângă pat cu mâinile împreunate în fața pieptului firav și ar fi murmurat: „Doamne, ocrotește-i și dă-le sănătate, te rog, mamei, tatei, lui tanti Polixenia, lui nenea Gabriel, lui Liviu, Zoicăi și lui madam Vasilescu”.

Poate ar fi inclus-o în rugăciunea ei și pe tovarășa învățătoare; poate pe toți pionierii din clasă, pe muncitori și țărănimea muncitoare.

Dar Irina nu se ruga. Era o fată timidă, de nouă ani, care își asculta părinții și învățătorii.

La școală, tovarășa le explicase cum în trecut, pe vremea când trăiau în peșteri, dacă venea furtuna, oamenii se speriau de tunete și credeau că Dumnezeu s-a supărat pe ei și traversează cerul într-o caleașcă de aur; iar bogătașii, care înțelegeau fenomenele naturale, profitau de credința poporului în Dumnezeu ca să-l exploateze.

Lumea Irinei se compunea dintr-o jumătate bună și una rea: oamenii muncii și bogătașii. Dacă Irina s-ar fi rugat lui Dumnezeu, ar fi inclus în rugăciunea ei întreaga jumătate bună a lumii.

Tovarășa purta taioare din stofă închisă la culoare, pensate pe talie și prinse cu o broșă peste bustul abundent și erect care contrabalansa curbura soldurilor. În mâna dreaptă ținea o riglă de lemn, cu care indica înspre tablă sau plesnea furnirul catedrei, dacă în clasă nu era liniște. Copiii trebuiau să șadă în bănci, cu mâinile la spate. Dacă vreunul începea să se joace, tovarășa se apropia repede de el și-l trăgea de perciuni. În clasă, elementul principal era disciplina. Deasupra tablei, pe perete, atârnavă portretul tovarășului Gheorghiu-Dej și stema țării. Probabil că Irina l-ar fi inclus pe Gheorghiu-Dej în rugăciunea ei.

Pe tovarășa o chema Atanasiu Maria. Numele ei, ca și ținuta, formau în lumea Irinei o unitate severă.

La prima oră, tovarășa făcea prezența. După patru ani, Irina învățase pe dinafară ordinea la catalog a colegilor de clasă: Andronescu Liana, Barbu Cristian, Bojoagă Gheorghe și așa mai departe. Cel strigat trebuia să se ridice în picioare și să răspundă „prezent”. Erau patruzeci și doi de elevi în clasa Irinei. Rândul ei venea către sfârșit, căci o chema Petcu pe numele de familie, un nume comun, de care se simțea mândră. Dar de fiecare când trebuia să se scoale și să strige „prezent”, inima i se făcea cât un purice și mâinile începeau să-i

tremure. Ultima la catalog era o fată plinuță pe care o chema Singer Adriana. De la colegi Irina aflase că *singer* înseamnă pe nemțește mașină de cusut.

După prezență, copiii se ridicau în picioare și cântau imnul țării. Tovarășa dirija cântecul din fața catedrei, cu rigla.

În recreația mare, Irina se întâlnea cu fratele ei, Liviu, sau cu prietena ei cea mai bună, Zoica. Liviu era cu un an mai mic ca Irina. În uniformă, cu șorțuleț pepit și bluză albă, arăta ca o fată cu părul tuns băiețește. Părul Irinei era lung și drept cu cărare pe mijloc. O cordeluță albă îi menținea fruntea descoperită. Ochiul îi avea căprui, de aceeași culoare cu părul. În glumă, mama spunea că Liviu era copilul ei, iar Irina al tatei. Sub tâmpla dreaptă, chiar lângă ureche, Irina avea o aluniță. Șorțulețul ei era lung și o împiedica la alergare. Sub el purta o rochiță plisată. Când se așeza, faldurile îi ajungeau la glezne. În picioare purta șosete trei sferturi și pantofi negri cu bombeuri rotunjite și barete. Dacă ploua, dacă ea, madam Vasilescu, o pune să încalțe peste pantofi o pereche de șoșoni. Prin contrast, picioarele Irinei păreau într-înșii subțiri și osoase. Dar erau picioare sprintene și Irina îi întrecea la alergare nu numai pe colegii de clasă, dar uneori chiar și pe Zoica, deși aceasta era mai mare în vârstă.

Băieții din ciclul doi veneau la școală în pantaloni lungi și sacouri bleumarin. Pe brațul stâng purtau matricola - emblema și numărul școlii, în broderie galbenă. „Matricola reprezintă cartea de vizită a școlii”, explicase directorul. „Felul în care vă comportați în afară este o reflexie a felului în care vă educam noi. Înainte, fiecare elev avea un număr personal pentru identificare. Astăzi nu mai este nevoie.” Irina știa că „înainte” însemna înainte de sfârșitul celui de-al doilea război mondial. După război, lucrurile se schimbaseră. Elevii deveniseră o masă exemplară. Individualitatea, începea să înțeleagă Irina, trebuia să se contopească cu masele.

După ore, Irina se întâlnea cu Liviu și o porneau pe jos către casă. Treceau printr-o stație de tramvai, traversau o stradă circulantă și o luau pe lângă parc. Când traversau strada, se țineau de mână. Marginea parcului se continua cu Valea Țăcăliei. Dincolo de ea se vedeau acoperișuri de țiglă roșie, turnulețe de piatră și balcoane. O alee întortocheată cobora de-a curmezișul văii și se pierdea între tufișuri. Crengi țepoase se împreunau pe deasupra ca într-o boltă. În spatele tufișurilor cineva ascunsese o bancă. Băieții din ciclul doi și alții mai mari, fără uniformă, jucau fotbal pe gazonul de la marginea parcului. Ghiozdanele lăsate pe jos marcau poarta. Liviu se oprea să se uite. Băieții mari alergau repede, trăgeau șuturi puternice și foloseau cuvinte urâte. Irina se prefăcea că nu le aude. Uneori aduna floricele sălbatice și bucățele de cremene pe care le îndesa în buzunarele șorțulețului. În iarbă creștea o buruiană cu frunza lată și succulentă, care se numea „palma voinicului”. Dacă o

rupea, de baza frunzei rămâneau atârinate niște fire lungi și subțiri, desprinse din tulpină: câte fire erau, atâtea minciuni spusese în ziua aceea.

De la parc, drumul spre casă se continua cu o stradă liniștită, care cobora în pantă. Strada era pietruită. După ploaie, șuvoaie maronii se scurgeau la vale de-a lungul bordurilor. Liviu și Irina lansau pe ele crenguțe și frunze în chip de vapoare. De o parte și alta a străzii se aflau case scunde de piatra și bloculețe. Fiecare casă avea câte o curtică împrejmuită de garduri. În capătul pantei strada se încrucișa cu o alta, care nu se știe din ce pricină, fusese asfaltată. Acolo se plimba Irina cu trotineta. În colțul format de cele două străzi creștea un plop. Trotuarul se îngusta să facă loc tulpinii uriașe, cu scoarță cafenie și aspră. Pe colțul de vizavi se afla un maidan, căruia copiii îi spuneau „teritoriu”. Apoi urma casa vecinului Zisu, o curte prelungă și îngustă și casa Irinei.